

**ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВСТВА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ**

**РЕФЕРАТИВНИЙ ОГЛЯД
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА**

Випуск 22

(квітень – червень 2011 р.)

Київ – 2011

УДК 341:061.1ЄС

ББК 67.412(4)

Р45

СЕРІЯ «РЕФЕРАТИВНИЙ ОГЛЯД ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА»

*Серію рекомендовано до друку Вченою радою Інституту законодавства
Верховної Ради України (Протокол № 9 від 26 жовтня 2006 р.)*

За загальною редакцією В. О. Зайчука,
Керівника Апарату Верховної Ради України,
академіка НАПН України

Р45 **Реферативний** огляд європейського права / За заг. ред. В. О. Зайчука.—
Вип. 22. – К., 2011. – 52 с.

Серію «Реферативний огляд європейського права» підготовлено Інститутом законодавства Верховної Ради України з метою оперативного системного інформування державних органів, наукових установ та громадськості щодо прийняття європейських законодавчих актів, розвитку європейської правової доктрини та судової практики ЄС.

Серію розраховано на народних депутатів України, депутатів місцевих рад, працівників секретаріатів комітетів і фракцій Верховної Ради України, помічників-консультантів народних депутатів України, а також фахівців, які працюють у сфері адаптації національного законодавства до норм європейського права.

УДК 341:061.1ЄС

ББК 67.412(4)

РЕЗЮМЕ ЗБІРНИКА

У першому розділі огляду подаються анотації новоухвалених актів Ради Європи. Зокрема, у другому кварталі 2011 року Рада Європи приділяла увагу питанням боротьби з бідністю, відповідальності країн Європи за захист біженців та шукачів притулку тощо.

До другого розділу включено анотації директив, регламентів та рішень інституцій Європейського Союзу, а також інших документів ЄС, що були прийняті у цей період. Новели законодавства стосувалися, зокрема, питань попередження та боротьби з торгівлею людьми, свободи пересування працівників у межах Союзу, обмеження використання деяких небезпечних речовин в електричному та електронному обладнанні.

Третій розділ збірника присвячено судовій практиці Європейського суду з прав людини за скаргами проти України. За квітень – червень 2011 року Європейський суд з прав людини ухвалив 6 рішень за скаргами громадян України на порушення прав на справедливий судовий розгляд, що, здебільшого, стосувалися невиконання рішень національних судів та затягування судових розглядів.

До четвертого розділу огляду включено матеріали щодо розвитку права інтелектуальної власності ЄС, змін у міграційному регулюванні та новий механізм у боротьбі з корупцією тощо.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ АБРЕВІАТУР ТА ТЕРМІНІВ	7
I. АКТИ РАДИ ЄВРОПИ.....	9
ДОКУМЕНТИ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ.....	9
<i>Рекомендація 1961(2011) від 11 квітня 2011 р. «Надмірна заборгованість держав: загроза для демократії та прав людини»</i>	<i>9</i>
<i>Рекомендація 1963(2011) від 12 квітня 2011 р. «Про боротьбу з бідністю»</i>	<i>9</i>
<i>Резолюція 1800(2011) від 12 квітня 2011 р. «Про боротьбу з бідністю»</i>	<i>10</i>
<i>Рекомендація 1969(2011) від 15 квітня 2011 р. «Діти без супроводу в Європі: питання прибуття, перебування та повернення».....</i>	<i>11</i>
<i>Резолюція 1810(2011) від 15 квітня 2011 р. «Діти без супроводу в Європі: питання прибуття, перебування та повернення».....</i>	<i>12</i>
<i>Резолюція 1812(2011) від 27 травня 2011 р. «Про вплив Східного партнерства Європейського Союзу на якість управління та економічний розвиток у Східній Європі».....</i>	<i>13</i>
<i>Резолюція 1820(2011) від 21 червня 2011 р. «Шукачі притулку та біженці: загальна відповідальність Європи»</i>	<i>14</i>
<i>Резолюція 1822(2011) від 22 червня 2011 р. «Про реформу Парламентської асамблеї»</i>	<i>15</i>
<i>Рекомендація 1975(2011) від 22 червня 2011 р. «Жити разом в Європі XXI сторіччя: подальші кроки за результатами доповіді Групи видатних діячів Ради Європи».....</i>	<i>15</i>
<i>Резолюція 1823(2011) від 23 червня 2011 р. «Національні парламенти – гаранти прав людини»</i>	<i>16</i>
<i>Резолюція 1824(2011) від 23 червня 2011 р. «Про роль парламентів у зміцненні та розвитку соціальних прав в Європі»</i>	<i>17</i>
<i>Резолюція 1825(2011) від 23 червня 2011 р. «Збільшення кількості жінок у керівних органах у соціально-економічній сфері»</i>	<i>17</i>
<i>Резолюція 1827(2011) від 24 червня 2011 р. «Про динаміку моніторингової процедури, що здійснюється Асамблеєю (червень 2010 р. – травень 2011 р.)».....</i>	<i>18</i>

ДОКУМЕНТИ КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ.....	20
<i>Рекомендація CM/Rec(2011)4 від 5 травня 2011 р. «Про виховання у контексті глобальної взаємозалежності та солідарності»</i>	20
<i>Рекомендація CM/Rec(2011)5 від 25 травня 2011 р. «Про зменшення ризику вразливості мігрантів похилого віку та поліпшення їхнього добробуту»</i>	20
II. ЗАКОНОДАВСТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	22
<i>Директива 2011/35/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 5 квітня 2011 року про злиття відкритих акціонерних товариств (кодифікована версія).....</i>	22
<i>Директива 2011/36/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 5 квітня 2011 року про попередження й боротьбу з торгівлею людьми та захист жертв, що замінює Рамкове Рішення Ради 2002/629/ЮВС</i>	22
<i>Регламент (ЄС) № 492/2011 Європейського Парламенту та Ради від 5 квітня 2011 року про свободу пересування працівників у межах Союзу (кодифікована версія).....</i>	23
<i>Рішення Комісії від 27 квітня 2011 року про визначення перехідних правил Союзу щодо гармонізованого безкоштовного розподілу дозволів на викиди відповідно до статті 10а</i>	
<i>Директиви 2003/87/ЄС Європейського Парламенту та Ради (2011/278/ЄС)</i>	24
<i>Директива 2011/61/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 8 червня 2011 року про юридичних осіб, які керують альтернативними інвестиційними фондами, та що вносить зміни до Директив 2003/41/ЄС і 2009/65/ЄС, та Регламенти (ЄС) № 1060/2009 та (ЄС) № 1095/2010.....</i>	25
<i>Директива 2011/65/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 8 червня 2011 року про обмеження використання деяких небезпечних речовин в електричному та електронному обладнанні (оновлена версія)</i>	25
<i>Регламент Комісії (ЄС) № 575/2011 від 16 червня 2011 року про Каталог харчової сировини</i>	26
<i>Директива Ради 2011/64/ЄС від 21 червня 2011 року про структуру і ставки акцизного збору на промислово виготовлені тютюнові вироби (кодифікована версія)</i>	27

III. ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЗА СКАРГАМИ ПРОТИ УКРАЇНИ..... 28

<i>Рішення Європейського суду з прав людини у справі «НЕЧІПОРУК ТА ЙОНКАЛО проти України» від 21 квітня 2011 р. (Остаточне рішення від 21 липня 2011 р., заява № 42310/04).....</i>	<i>28</i>
<i>Рішення Європейського суду з прав людини у справі «РЕДАКЦІЯ ГАЗЕТИ «ПРАВОО ДЕЛО» ТА ШТЕКЕЛЬ проти України» від 5 травня 2011 р. (Остаточне рішення від 5 серпня 2011 р., заява № 33014/05).....</i>	<i>30</i>
<i>Рішення Європейського суду з прав людини у справі «ДОРОШЕНКО проти України» від 26 травня 2011 р. (Остаточне рішення від 26 серпня 2011 р., заява №1328/04)...</i>	<i>32</i>
<i>Рішення Європейського суду з прав людини у справі «ЖЕЛТЯКОВ проти України» від 9 червня 2011 р. (Остаточне рішення від 9 вересня 2011 р., заява №4994/04)</i>	<i>33</i>
<i>Рішення Європейського суду з прав людини у справі «ЛУЧАНІНОВА проти України» від 9 червня 2011 р. (Остаточне рішення від 9 вересня 2011 р., заява №16347/02) .</i>	<i>35</i>
<i>Рішення Європейського суду з прав людини у справі «МАТУШЕВСЬКИЙ та МАТУШЕВСЬКА проти України» від 23 червня 2011 р. (Остаточне рішення від 23 вересня 2011 р., заява №59461/08).....</i>	<i>37</i>

IV. РОЗВИТОК ДОКТРИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА..... 40

<i>Дорожня карта посилення економіки ЄС.....</i>	<i>40</i>
<i>Розвиток права інтелектуальної власності ЄС</i>	<i>41</i>
<i>Зміни у міграційному регулюванні ЄС</i>	<i>44</i>
<i>Спільний реєстр лобістів ЄП та Комісії</i>	<i>46</i>
<i>Новий механізм ЄС у боротьбі з корупцією</i>	<i>47</i>
<i>Нідерланди першими з держав – членів ЄС законодавчо закріпили мережевий нейтралітет</i>	<i>49</i>

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ АБРЕВІАТУР ТА ТЕРМІНІВ

Договір ЄС – Договір про заснування Європейського Співтовариства.

Євратом – Європейське Співтовариство з атомної енергії.

Європейська Рада – міждержавна складова Європейського Союзу, до якої входять глави держав чи урядів країн – членів ЄС та Голова Європейської Комісії. Європейська Рада збирається щонайменше двічі на рік під головуванням керівника держави чи уряду держави-члена, що головує в Раді.

Європейське Співтовариство (Співтовариство) – засноване згідно з Римським договором 1957 р. З 1993 р. цей термін було витіснено із загального вжитку терміном «Європейський Союз», тепер він застосовується для позначення міждержавного об'єднання держав-членів, які утворюють Європейський Союз.

Європейський суд – Європейський суд з прав людини.

Європейські Співтовариства – Європейське Співтовариство з Атомної Енергії, Європейське Співтовариство з вугілля та сталі, а також Європейське Економічне Співтовариство. Внаслідок їх злиття у 1967 р. цими трьома Співтовариствами керують єдині інституції, тому часто їх узагальнено називають «Європейське Співтовариство». Відколи у 2002 р. Європейське Співтовариство з вугілля та сталі припинило існування, фактично залишилося два Європейських Співтовариства.

ЄЕП – Європейський економічний простір.

ЄП – Європейський Парламент. Одна з п'яти інституцій (разом із Радою, Комісією, Судом та Рахунковою палатою) Європейського Співтовариства. Є асамблеєю представників держав – членів ЄС, обирається прямим загальним голосуванням.

ЄПС – Європейська політика сусідства.

ЄПБО – Європейська політика безпеки та оборони.

ЄС – Європейський Союз. Заснований згідно з Договором про Європейський Союз 1993 р. (інші назви – Маастрихтський договір, Договір про ЄС або ДЄС).

КМ (Комітет міністрів) – Комітет міністрів Ради Європи.

Комісія (Європейська Комісія) – одна з п'яти інституцій Європейського Співтовариства.

НАТО – Організація Північноатлантичного договору.

ОЕСР – Організація економічного співробітництва та розвитку.

ПАРЄ – Парламентська асамблея Ради Європи.

Рада (Рада ЄС) – одна з п'яти інституцій Європейського Співтовариства.

РБ ООН – Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй.

РЄ – Рада Європи.

СЕР – Світова енергетична рада.

СЄД – Серія Європейських Договорів Ради Європи.

СЗБП – Спільна зовнішня та безпекова політика («другий стовп» Європейського Союзу).

СОТ – Світова організація торгівлі.

Суд ЄС – Суд Європейських Співтовариств. Одна з п'яти інституцій Європейського Співтовариства.

«Тройка» (ЄС) – складається з держави-члена, яка головує в Раді, держави-члена, яка головувала попередні шість місяців та держави-члена, яка головуватиме наступні шість місяців. Термін походить від назви старовинної руської запряжки з трьох коней.

ЮВС – співпраця у сфері юстиції та внутрішніх справ (ЮВС) (Частина VI Договору ЄС), що разом з Європейськими Співтовариствами й спільною зовнішньою та безпековою політикою (СЗБП) є одним із «трьох стовпів» підвалин «архітектури» об'єднаної Європи, визначених Договором ЄС. Основною метою співпраці у сфері ЮВС є практичне втілення принципу вільного пересування осіб.

I. АКТИ РАДИ ЄВРОПИ

ДОКУМЕНТИ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ

Рекомендація 1961(2011) від 11 квітня 2011 р. «Надмірна заборгованість держав: загроза для демократії та прав людини»

Recommendation 1961(2011) Over-indebtedness of states: a danger for democracy and human rights

У цьому документі ПАРЄ висловлює стурбованість тим, що в останні роки уряди багатьох європейських країн виявляють нездатність належним чином проводити політику фінансового регулювання та контролю державного боргу, що спричиняє надмірну заборгованість, високі бюджетні дефіцити та слабке економічне зростання, а відтак – погіршення якості життя європейців.

У зв'язку з цим Асамблея рекомендує Комітету міністрів запропонувати урядам держав-членів забезпечити прозорість та підзвітність у частині державних гарантій, зупинити процес ерозії соціально-економічних прав громадян, виробити гнучку стратегію стабілізації та зменшення державного боргу, що передбачатиме структурні реформи, стимулювання зростаючих секторів господарства, поліпшення податкового адміністрування та посилення взаємозалежності між рівнем соціальних пільг і доходами держави.

Крім того, Асамблея пропонує розробити міжнародний або, принаймні, європейський кодекс етики для економістів, які консультують уряди, що сприятиме підвищенню їх відповідальності за поради й усуне ризики злочинного маніпулювання.

Рекомендація 1963(2011) від 12 квітня 2011 р. «Про боротьбу з бідністю»

Recommendation 1963(2011) Combating poverty

Цим документом ПАРЄ висловлює своє переконання в тому, що держави – члени Ради Європи повинні забезпечити виконання зобов'язань щодо гарантування фундаментальних прав і свобод усім без винятку.

Асамблея, зокрема, рекомендує Комітету міністрів Ради Європи здійснити наступне:

– сприяти ратифікації та належній реалізації державами-членами Європейської соціальної хартії (переглянутої) та протоколів до неї, а також Європейської конвенції про соціальне забезпечення з Додатковою угодою про її застосування, Європейського кодексу соціального забезпечення (переглянутого) тощо;

– зміцнити спроможність Ради Європи виробити політики і програми діяльності, засновані на аналізі фактичного матеріалу й результатів порівняльних досліджень щодо бідності та соціальної «дезінтегрованості» в державах-членах;

– звернутися до держав-членів щодо реалізації невідкладних заходів, спрямованих на захист прав родин, дітей, жінок, осіб з обмеженими можливостями, людей похилого віку, національних меншин та мігрантів, які знаходяться у скрутному соціально-економічному становищі, а також заснувати дебюрократизовані, доступні та ефективні інституції, до яких можуть звертатися зазначені категорії осіб;

– просити держави-члени у ході розробки й реалізації їхньої державної політики та бюджетних рішень брати до уваги засновані на правах людини Принципи та керівні настанови щодо стратегій подолання бідності, які були прийняті Офісом Верховного комісару ООН з прав людини.

Резолюція 1800(2011) від 12 квітня 2011 р. «Про боротьбу з бідністю»

Resolution 1800(2011) Combating poverty

Цим документом Парламентська асамблея підкреслює важливість гарантування і забезпечення прав людини та основоположних свобод для усіх людей незалежно від їхнього економічного становища.

Парламентарі, усвідомлюючи, що бідність перешкоджає повноцінній реалізації прав людини, закликають держави-члени досягти виконання завдання із подолання бідності, що міститься у

Цілях розвитку тисячоліття до 2015 р., а завдання щодо подолання дитячої бідності та надзвичайної бідності – до 2025 р.

У рамках виконання зазначених завдань ПАРЄ робить акцент на необхідності реалізації комплексної гендерно-орієнтованої державної політики подолання бідності, що спрямована на забезпечення «соціального включення» і має передбачати, зокрема:

- розвиток нових форм управління, до яких долучені профспілки, бізнес, фінансові установи, органи державної влади центрального, регіонального та місцевого рівнів, громадянське суспільство;

- інвестиції у людський капітал, бізнес та інфраструктуру на бідних територіях;

- підтримку розвитку науки, яка націлена на пошук нових рішень щодо подолання бідності;

- забезпечення недискримінаційного доступу бідного населення до медичного обслуговування, житла, послуг із працевлаштування та ін.

У зв'язку з цим ПАРЄ запрошує держави-члени приєднуватися до таких договорів РЄ, як Європейська соціальна хартія (переглянута) з протоколами до неї, Європейська конвенція з питань соціального забезпечення, Європейський кодекс соціального захисту (переглянутий) тощо.

Асамблея наголошує, що важливо здійснювати постійний контроль за виконанням зобов'язань держав-членів усіма механізмами та методами моніторингу, якими користується РЄ, задля подолання бідності та сприяння добробуту й соціальній згоді в Європі.

Рекомендація 1969(2011) від 15 квітня 2011 р. «Діти без супроводу в Європі: питання прибуття, перебування та повернення»

Recommendation 1969(2011) Unaccompanied children in Europe: issues of arrival, stay and return

Цим документом ПАРЄ акцентує увагу на відсутності практичних механізмів щодо поліпшення становища дітей, які мігрують по території Європи без супроводу дорослих. Тому

парламентарі вважають, що Рада Європи разом із Європейською комісією та іншими інститутами ЄС повинні працювати над ліквідацією правових прогалів у сфері забезпечення захисту таких дітей як найбільш вразливої верстви населення.

У зв'язку з цим Асамблея пропонує Комітету міністрів закликати держави-члени дотримуватися міжнародно-правових норм, що містяться у документах РЄ, ООН, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, Федерації захисту дітей тощо, а також розробити нову рекомендацію державам-членам.

Резолюція 1810(2011) від 15 квітня 2011 р. «Діти без супроводу в Європі: питання прибуття, перебування та повернення»

Resolution 1810(2011) Unaccompanied children in Europe: issues of arrival, stay and return

Цією резолюцією ПАРЄ наголошує на гострій необхідності вирішення проблем, з якими стикаються діти-мігранти, що прибувають до Європи без супроводу дорослих та лишаються в ній. Нерідко вони стають жертвами кримінальних злочинів, включаючи торгівлю людьми.

У зв'язку з цим парламентарі розробили і пропонують державам-членам 15 принципів поведіння з такими дітьми. Ці принципи стосуються такого:

– до дітей без супроводу не слід ставитися як до порушників міграційного режиму, але як до дітей, які потребують захисту в їхніх найкращих інтересах;

– дітям без супроводу не можна відмовляти у праві доступу на територію держави-члена і праві отримати допомогу та догляд;

– дітям без супроводу, які стали жертвами торгівлі людьми, слід забезпечити спеціальні умови для ідентифікації їх особи та захист, у т.ч. з боку незалежного, спеціально підготовленого піклувальника;

– дітям без супроводу слід надати всебічну індивідуальну допомогу – правову, соціальну, психологічну, включаючи забезпечення доступу до медичної допомоги, житла, освіти, професійної підготовки тощо;

– для дітей без супроводу слід створити універсальну систему надання притулку;

– дітей без супроводу не можна тримати під вартою з «міграційних» міркувань; натомість на час з'ясування особи та проведення інших процесуальних дій має бути організований індивідуальний патронат;

– дітям без супроводу слід надавати можливість висловлювати їхню думку та враховувати її під час адміністративних та судових процесуальних дій;

– слід розширити можливості для сприяння возз'єднанню сім'ї за кордонами країни походження, якщо це відповідає найкращим інтересам дитини тощо.

Крім того, Асамблея закликає Європейський Союз використовувати його політико-правовий потенціал та фінансові ресурси для активної взаємодії у транснаціональному вирішенні проблем дітей без супроводу.

Резолюція 1812(2011) від 27 травня 2011 р. «Про вплив Східного партнерства Європейського Союзу на якість управління та економічний розвиток у Східній Європі»

Resolution 1812(2011) The impact of the Eastern Partnership of the European Union on governance and economic development in eastern Europe

У цьому документі Асамблея визнає важливість діяльності Європейського Союзу у рамках політики Східного партнерства щодо прискорення політичного зближення та економічної інтеграції Азербайджану, Вірменії, Білорусі, Грузії, Молдови та України з країнами ЄС. Водночас нею висловлюється впевненість, що економічне зростання повинно супроводжуватися демократичним розвитком, який досягається за умов дотримання прав людини, забезпечення верховенства права та належного управління.

У зв'язку з цим Асамблея вітає співробітництво Ради Європи та ЄС у рамках спільного механізму Східного партнерства, що сприяє встановленню європейських стандартів у контексті виборчої та судової реформ, боротьби з кіберзлочинністю та корупцією.

Парламентарі висловлюють переконання у необхідності зміцнення існуючого міжпарламентського співробітництва та підтримують ініціативу створення «парламентської трійки» у рамках партнерства у складі Європейського Парламенту,

Парламентської асамблеї Ради Європи та Парламентської асамблеї ОБСЄ.

ПАРЄ закликає органи влади країн – учасниць політики Східного партнерства здійснювати заходи, що стосуються контролю за фінансуванням політичних партій, функціонуванням механізмів підзвітності для мінімізації корупції, запобігання торгівлі людьми, «відмиванню» коштів і розвитку тіньової економіки, забезпечення добросовісної конкуренції у сфері економіки тощо.

Резолюція 1820(2011) від 21 червня 2011 р. «Шукачі притулку та біженці: загальна відповідальність Європи»

Resolution 1820(2011) Asylum seekers and refugees: sharing responsibilities in Europe

У цій резолюції Парламентська асамблея висловлюється за запровадження додаткових заходів із метою забезпечення справедливого розподілу відповідальності між європейськими країнами щодо вирішення проблем біженців та шукачів притулку, які прибувають із країн Північної Африки.

Відповідно, Асамблея закликає держави-члени здійснювати таке:

- сприяти реформуванню системи розгляду клопотань про отримання притулку;

- допомагати країнам, що приймають масові змішані міграційні потоки, шляхом а) сприяння здійсненню міграційного контролю, перехоплення суден, проведення рятувальних операцій; б) створення інфраструктури для розміщення мігрантів; в) виявлення осіб, які потребують міжнародного захисту; г) полегшення повернення мігрантів у країни походження; д) усунення першопричин притоку біженців, шукачів притулку, нерегульованих мігрантів; е) розвитку співробітництва між країнами, що приймають, та країнами транзиту міграційних потоків;

- забезпечувати необхідні умови прийому мігрантів у відповідності до вимог правозахисних та гуманітарних стандартів;

- забезпечувати недоторканність своїх кордонів та контроль за нерегульованими міграційними потоками.

Крім того, ПАРЄ закликає Європейський Союз удосконалити відповідне законодавство, у т.ч. положення про агентство «Фронтекс», здійснити перерозподіл фінансових ресурсів для гнучкого та швидкого реагування в умовах надзвичайних ситуацій, удосконалити систему збору та опрацювання статистичних даних щодо біженців, шукачів притулку, нерегульованих мігрантів.

Резолюція 1822(2011) від 22 червня 2011 р. «Про реформу Парламентської асамблеї»

Resolution 1822(2011) Reform of the Parliamentary Assembly

Цим документом Парламентська асамблея затверджує заходи щодо вдосконалення діяльності з метою підвищення її політичної значущості та ефективності. Ці заходи передбачають зміну методів роботи та її структури, які вимагатимуть у т.ч. і внесення змін до Правил процедури Асамблеї.

Зокрема, ПАРЄ постановила, що необхідно запровадити нові правила подачі пропозицій щодо прийняття рекомендацій та резолюцій, подальшої роботи на основі прийнятих документів, порядку дискусій під час пленарних засідань, організації та планування роботи комісій, засобів комунікації для висвітлення роботи, залучення коштів для проведення заходів Асамблеї, організації нагляду за виборами.

Зазначені зміни набувають чинності з 23 січня 2012 р.

Рекомендація 1975(2011) від 22 червня 2011 р. «Жити разом в Європі ХХІ сторіччя: подальші кроки за результатами доповіді Групи видатних діячів Ради Європи»

Recommendation 1975(2011) Living together in 21st-century Europe: follow-up to the report of the Group of Eminent Persons of the Council of Europe

Ця рекомендація відображає підтримку Парламентської асамблеї висновків Групи видатних діячів Ради Європи, що містяться в їх доповіді, представленій на 121-й сесії Комітету міністрів Ради Європи. Згадана доповідь включає думки щодо перспектив розвитку Ради Європи, який можливий лише за умов соціальної злагодженості та співпраці всіх держав-членів. При цьому Асамблея підкреслює готовність зробити внесок у здійснення реформ у рамках її повноважень та пріоритетів.

Зокрема, парламентарі вважають, що політики та інші фахівці, які обіймають виборні посади, повинні публічно наголошувати на загрозах і проблемах європейської солідарності, які пов'язані з проявами екстремізму, расизму та нетерпимості, несприйняттям мігрантів та народу рома, їхньою бідністю та дискримінаційним ставленням до них у питаннях реалізації ними громадянських, політичних, економічних, соціальних і культурних прав, відстороненням іноземців від суспільного та громадського життя на місцевому рівні, неналежною підтримкою сім'ї тощо.

У зв'язку з цим Асамблея рекомендує Комітету міністрів у процесі виконання рекомендацій Групи видатних діячів РЄ здійснити конкретні заходи для вирішення зазначених проблем, прийнявши відповідну програму дій, запропонувати спеціальний статус у Раді Європи (можливо, раніше обговорюваний статус «партнера у зміцненні демократії») країнам Південного та Східного Середземномор'я і Центральної Азії, створити інститут спеціального високого представника з питань демократії, який координуватиме і контролюватиме впровадження висновків доповіді Групи видатних діячів РЄ.

Резолюція 1823(2011) від 23 червня 2011 р. «Національні парламенти – гаранти прав людини»

Resolution 1823(2011) National parliaments: guarantors of human rights in Europe

Цим документом Парламентська асамблея нагадує парламентам держав – членів РЄ про відповідальність за виконання міжнародних норм щодо захисту прав людини, яка однаковою мірою стосується органів виконавчої, судової та законодавчої влади.

Асамблея підкреслює ключову роль парламентів з огляду на їх повноваження у процесі законотворчості – висування законодавчих ініціатив, аналіз законопроектів, ратифікацію міжнародних договорів, контроль за роботою виконавчої влади, співпрацю з неурядовими організаціями тощо.

Наголошуючи на зобов'язаннях згідно з Європейською конвенцією з прав людини (ЄКПЛ), Асамблея закликає національні парламенти ввести в дію «Основні принципи парламентського нагляду за дотриманням міжнародних правозахисних стандартів». Вони, зокрема, передбачають наявність у структурі парламенту

спеціальних органів (наприклад, комітетів), що уповноважені перевіряти законопроекти на відповідність міжнародним зобов'язанням у сфері прав людини, вимагати урядові звіти про виконання ЄКПЛ, ініціювати законодавчі зміни, здійснювати консультування з незалежними експертами та співпрацювати з організаціями громадянського суспільства.

Резолюція 1824(2011) від 23 червня 2011 р. «Про роль парламентів у зміцненні та розвитку соціальних прав в Європі»

Resolution 1824(2011) The role of parliaments in the consolidation and development of social rights in Europe

Це рішення Парламентської асамблеї відображає її стурбованість політикою ряду європейських держав щодо скорочення соціальних програм на тлі економічної кризи. Відтак Асамблея висловлюється за зміцнення ролі національних парламентів у діяльності держав щодо забезпечення ефективного доступу до соціальних прав шляхом виконання зобов'язань за Європейською соціальною хартією (переглянутою) із відповідними протоколами до неї, а також іншими конвенціями Ради Європи та ООН.

Крім того, ПАРЕ закликає національні парламенти здійснювати контроль за заходами у рамках політики урядів із забезпечення реалізації соціальних прав і бюджетними асигнуваннями на соціальну сферу та сферу охорони здоров'я, вдосконалювати методи діяльності парламентів і фаховий рівень їхніх працівників, брати участь у міжнародних кампаніях із просування прав людини, налагоджувати співробітництво у рамках Конференції парламентських комітетів країн ЄС, Міжпарламентського Союзу та Парламентської мережі Світового банку тощо.

Резолюція 1825(2011) від 23 червня 2011 р. «Збільшення кількості жінок у керівних органах у соціально-економічній сфері»

Resolution 1825(2011) More women in economic and social decision-making bodies

Цим документом ПАРЕ висловлюється за збалансоване представництво жінок та чоловіків на всіх щаблях сфери управління, адже вона переконана, що обмежений доступ жінок до

найвищих управлінських посад є результатом дискримінаційного ставлення.

У зв'язку з цим вважається, що держави – члени РЄ повинні запровадити комплексні заходи щодо боротьби з дискримінацією, які, крім іншого, включатимуть забезпечення рівного доступу до політичної діяльності, державної управлінської діяльності на місцевому, регіональному та центральному рівнях, управління великими компаніями, ліквідацію гендерної невідповідності у розмірах заробітної платні, підвищення рівня професіоналізму та кар'єрного росту жінок, забезпечення можливості жінок та чоловіків поєднувати особисте та професійне життя шляхом впровадження гнучких умов праці, відпусток за сімейними обставинами та інше.

Парламентарі пропонують прийняти законодавство, що зобов'язуватиме державні та приватні структури запровадити 40 % представництва жінок на керівних посадах, у правліннях, радах директорів та наглядових радах, а також впроваджуватиме механізм контролю за дотриманням цих норм.

Резолюція 1827(2011) від 24 червня 2011 р. «Про динаміку моніторингової процедури, що здійснюється Асамблеєю (червень 2010 р. – травень 2011 р.)»

Resolution 1827(2011) The progress of the Assembly's monitoring procedure (June 2010-May 2011)

У цьому документі висвітлені результати річної діяльності Комітету ПАРЄ з питань виконання державами-членами почесних обов'язків і зобов'язань перед Радою Європи (Моніторинговим комітетом) та рішення Асамблеї стосовно подальших дій національних парламентів й урядів. Нині контроль здійснюється щодо 10-и країн – Азербайджану, Албанії, Боснії та Герцеговини, Вірменії, Грузії, Молдови, Російської Федерації, Сербії, України, Чорногорії, а пост-моніторингова процедура розповсюджується на 4 країни – Болгарію, Монако, Колишню Югославську Республіку Македонію, Туреччину.

Звіт свідчить, що за окреслений період Моніторинговий комітет підготував повну доповідь щодо Грузії, інформаційні записки за результатами візитів до інших 9-и «підконтрольних» країн та

періодичну доповідь щодо 11-и країн, які *stricto sensu* не охоплені моніторингом.

На основі вивчення загальної ситуації Парламентська асамблея закликає національні парламенти забезпечити імплементацію європейських стандартів у сфері виборів і політичного плюралізму, парламентського співробітництва з опозицією, ресурсного та адміністративно-організаційного забезпечення діяльності парламенту.

Крім того, Асамблеєю вироблені пропозиції державам, щодо яких моніторинг *stricto sensu* не здійснюється, ратифікувати ключові багатосторонні договори РЄ, серед яких – Європейську соціальну хартію (переглянуту), Протокол № 12 до Європейської конвенції з прав людини, Конвенцію про протидію торгівлі людьми, Цивільну конвенцію проти корупції та ін.

Зазначається, що Асамблея налаштована на вдосконалення моніторингової процедури з метою забезпечення ліпшого виконання усіма державами – членами РЄ їхніх статутних зобов'язань.

ДОКУМЕНТИ КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ

Рекомендація CM/Rec(2011)4 від 5 травня 2011 р. «Про виховання у контексті глобальної взаємозалежності та солідарності»

Recommendation CM/Rec(2011)4 of the Committee of Ministers to member states on education for global interdependence and solidarity

Цією рекомендацією Комітет міністрів РЄ підкреслює свою відкритість до співробітництва, яке здійснюється у т.ч. і через Європейський центр глобальної взаємозалежності та солідарності (Центр «Північ – Південь»).

У рекомендації зазначається, що виховання у контексті глобальної взаємозалежності та солідарності стосується ряду питань, серед яких – рівність і міжкультурний підхід, стабільний розвиток суспільства та його безпека. При цьому наголошується, що системи виховання повинні базуватися на абсолютному дотриманні прав людини та враховувати тенденції до погіршення економічного стану людей на глобальному й місцевому рівнях.

Комітет міністрів висловлює впевненість, що таке виховання сприятиме зміцненню миру й демократичних цінностей, розвитку глобальної політики стабільного розвитку та людської солідарності. У зв'язку з цим він рекомендує урядам держав – членів РЄ розвивати державну політику в цій сфері із врахуванням національних особливостей та у контексті імплементації Хартії Ради Європи з питань виховання демократичної громадської позиції й поваги до прав людини.

Рекомендація CM/Rec(2011)5 від 25 травня 2011 р. «Про зменшення ризику вразливості мігрантів похилого віку та поліпшення їхнього добробуту»

Recommendation CM/Rec(2011)5 of the Committee of Ministers to member states on reducing the risk of vulnerability of elderly migrants and improving their welfare

У цій рекомендації Комітет міністрів нагадує державам-членам про їхні зобов'язання за Європейською соціальною хартією (переглянутою), привертаючи, зокрема, увагу до статей 19, 23 та 30, що стосуються захисту прав мігрантів та людей похилого віку, аргументуючи, крім іншого, і тим, що мігранти похилого віку зробили значний внесок в економічний, соціальний та культурний

розвиток приймаючих країн та країн походження. Комітет міністрів також підкреслює важливість виконання зобов'язань щодо реалізації спеціальних заходів для забезпечення інтеграції найбільш вразливих мігрантів.

З огляду на гостроту цієї проблематики Комітет міністрів розробив спеціальні принципи та настанови і рекомендує державам – членам РЄ дотримуватися їх у процесі роботи із зазначеною категорією населення.

Згадані принципи та настанови, що є додатком до цієї рекомендації, стосуються, зокрема, питань проживання, громадянства, допомоги самотнім мігрантам та мігрантам-жінкам, а також сім'ям, які доглядають за мігрантами похилого віку, організації надання їм соціальних послуг та інформації про такі послуги, що надаються з боку держави, приватного сектору та громадських організацій.

II. ЗАКОНОДАВСТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Директива 2011/35/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 5 квітня 2011 року про злиття відкритих акціонерних товариств (кодифікована версія)

Directive 2011/35/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 concerning mergers of public limited liability companies (codification)

Цей документ прийнято з метою кодифікації положень Третьої Директиви Ради 78/855/ЄС від 9 жовтня 1978 року про злиття відкритих акціонерних товариств та актів, які вносили зміни до неї.

Директива здійснює регулювання злиття відкритих акціонерних товариств шляхом поглинання одного або кількох акціонерних товариств іншим акціонерним товариством та злиття кількох акціонерних товариств шляхом створення нового акціонерного товариства.

Директива набирає чинності з 1 липня 2011 року.

Директива 2011/36/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 5 квітня 2011 року про попередження й боротьбу з торгівлею людьми та захист жертв, що замінює Рамкове Рішення Ради 2002/629/ЮВС

Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims, and replacing Council Framework Decision 2002/629/JHA

Директива встановлює мінімальні правила щодо визначення торгівлі людьми як злочину і настання кримінальної відповідальності за нього. Директива також запроваджує загальні положення, з урахуванням гендерних аспектів, з метою запобігання та захисту жертв таких злочинів.

Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення караності таких умисних дій: вербування, перевезення, передача, приховування або утримання осіб, у тому числі обмін або передача контролю над такими особами, з метою подальшої експлуатації. Такі дії можуть вчинятися шляхом погрози застосування або застосування сили чи інших форм насилля,

викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою, уразливістю становища або шляхом підкупу особи, яка має контроль над викраденою особою.

Регламент вимагає від держав-членів передбачити кримінальну відповідальність у формі позбавлення волі строком від п'яти років.

Крім того, відповідно до Регламенту держави-члени повинні забезпечити допомогу та підтримку жертвам до, під час і після завершення кримінального переслідування осіб, що вчинили злочин, упродовж належного періоду часу.

Держави-члени зобов'язані ввести в дію закони, регламенти та адміністративні акти, необхідні для виконання цієї Директиви до 6 квітня 2013 року.

Директива набирає чинності з дати її опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

Регламент (ЄС) № 492/2011 Європейського Парламенту та Ради від 5 квітня 2011 року про свободу пересування працівників у межах Союзу (кодифікована версія)

Regulation (EU) No 492/2011 of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on freedom of movement for workers within the Union (codification)

Цей Регламент прийнято з метою кодифікації положень Регламенту (ЄС) № 1612/68 від 15 жовтня 1968 року про свободу пересування працівників у межах Співтовариства та актів, які вносили зміни до нього.

У межах Союзу повинна бути забезпечена свобода пересування працівників. Кожен громадянин будь-якої держави-члена, незалежно від його місця проживання, має право займатися діяльністю як найманий працівник і здійснювати таку діяльність у межах території іншої держави-члена відповідно до положень, які регулюють трудові відносини громадян цієї держави.

Згідно з Регламентом працівник, який є громадянином держави-члена, на території іншої держави-члена не може зазнавати іншого ставлення, ніж національні працівники з огляду на його громадянство стосовно будь-яких умов прийняття на роботу та праці, зокрема щодо розміру заробітної плати, звільнення

і, у випадку втрати роботи, відновлення або повторного працевлаштування.

Регламент набирає чинності на 20-й день із дати його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

Рішення Комісії від 27 квітня 2011 року про визначення перехідних правил Союзу щодо гармонізованого безкоштовного розподілу дозволів на викиди відповідно до статті 10а Директиви 2003/87/ЄС Європейського Парламенту та Ради (2011/278/ЄС)

Commission decision of 27 April 2011 determining transitional Union-wide rules for harmonised free allocation of emission allowances pursuant to Article 10a of Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council (2011/278/EU)

Цим Рішенням встановлюються перехідні правила Союзу щодо гармонізованого безкоштовного розподілу дозволів на викиди відповідно до положень Директиви 2003/87/ЄС.

Згідно з цим Рішенням отримання безкоштовних дозволів на викиди повинно визначатися, за можливості, відповідно до попереднього рівня викидів із метою забезпечення стимулів до скорочення викидів парникових газів і впровадження енергозберігаючих технологій. Рішенням також встановлюється процедура визначення попереднього рівня викидів.

Положення цього Рішення почнуть застосовуватися до безкоштовного розподілу дозволів на викиди згідно з главою III (стаціонарні споруди) Директиви 2003/87/ЄС із 2013 року.

Держави-члени повинні вжити необхідних адміністративних заходів, включаючи визначення відповідного компетентного органу, для реалізації положень цього Рішення.

Директива 2011/61/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 8 червня 2011 року про юридичних осіб, які керують альтернативними інвестиційними фондами, та що вносить зміни до Директив 2003/41/ЄС і 2009/65/ЄС, та Регламенти (ЄС) № 1060/2009 та (ЄС) № 1095/2010

Directive 2011/61/EU of the European Parliament and of the Council of 8 June 2011 on Alternative Investment Fund Managers and amending Directives 2003/41/EC and 2009/65/EC and Regulations (EC) No 1060/2009 and (EU) No 1095/2010

Директиву спрямовано на вирішення потенційних проблем, які можуть виникнути під час діяльності юридичних осіб, що керують альтернативними інвестиційними фондами (далі – ЮОКАІФ), та забезпечення ефективного контролю за їхньою діяльністю за допомогою компетентних органів у рамках Союзу. Ця Директива встановлює правила ліцензування, здійснення подальших операцій і прозорості ЮОКАІФ.

Держави-члени повинні забезпечити здійснення ЮОКАІФ управління альтернативними інвестиційними фондами лише за умови отримання ліцензії відповідно до положень цієї Директиви. ЮОКАІФ повинна відповідати умовам ліцензування впродовж усього часу своєї діяльності.

Щоб підпадати під дію Директиви, ЮОКАІФ повинні нести відповідальність за управління значним обсягом інвестованих активів у Союз і мати значний вплив на ринки й компанії, в які вони інвестують.

Директива набирає чинності на 20-й день із дати її опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

Директива 2011/65/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 8 червня 2011 року про обмеження використання деяких небезпечних речовин в електричному та електронному обладнанні (оновлена версія)

Directive 2011/65/EU of the European Parliament and of the Council of 8 June 2011 on the restriction of the use of certain hazardous substances in electrical and electronic equipment (recast)

Цю Директиву ухвалено з огляду на необхідність внесення змін до Директиви 2002/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 січня 2003 р. про обмеження використання певних

небезпечних речовин в електричному та електронному обладнанні, яка потребує істотних змін.

Директивою встановлюються правила щодо обмеження використання небезпечних речовин в електричному та електронному обладнанні (далі – ЕЕО). Ці правила розроблені з метою захисту здоров'я осіб та навколишнього середовища, включаючи екологічно обґрунтовані методи рекуперації та видалення відходів ЕЕО.

Ця Директива охоплює такі категорії ЕЕО: великі побутові прилади; малі побутові прилади; ІТ та телекомунікаційне обладнання; споживче обладнання; освітлювальне обладнання; електричні та електронні інструменти; іграшки й інвентар для відпочинку та спорту; медичні прилади; прилади для здійснення моніторингу та контролю, у тому числі для здійснення промислового моніторингу та контролю; автоматичні дозатори; інші ЕЕО, які не входять до жодної з перерахованих категорій.

Положення цієї Директиви застосовуються без шкоди вимогам правових актів ЄС із безпеки і гігієни та щодо хімічних речовин, зокрема положень Регламенту (ЄС) № 1907/2006, а також вимогам спеціального законодавства ЄС про поводження із відходами.

Держави-члени повинні прийняти й опублікувати не пізніше 2 січня 2013 р. закони, правила та адміністративні настанови, які необхідні для виконання положень цієї Директиви.

Крім того, дана Директива з 3 січня 2013 р. скасовує Директиву 2002/95/ЄС.

Директива набирає чинності на 20-й день із дати її опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

Регламент Комісії (ЄС) № 575/2011 від 16 червня 2011 року про Каталог харчової сировини

Commission Regulation (EU) No 575/2011 of 16 June 2011 on the Catalogue of feed materials

Цим Регламентом створюється Каталог харчової сировини, що передбачено ст. 24 Регламенту (ЄС) № 767/2009.

Каталог харчової сировини створено з метою поліпшення маркування харчової сировини та комбикормів. Каталог сприятиме

обміну інформацією про властивості таких продуктів і надаватиме приблизний перелік харчової сировини, продаж якої здійснюється в ЄС.

Застосування цього Каталогу виробниками харчової сировини є добровільним.

Цей Регламент скасовує Регламент (ЄС) № 242/2010.

Документ набирає чинності на 20-й день із дати його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

Директива Ради 2011/64/ЄС від 21 червня 2011 року про структуру і ставки акцизного збору на промислово виготовлені тютюнові вироби (кодифікована версія)

Council Directive 2011/64/EU of 21 June 2011 on the structure and rates of excise duty applied to manufactured tobacco (codification)

Ця Директива є кодифікованою версією Директив Ради 92/79/ЄС від 19 жовтня 1992 року про зближення податків на сигарети, 92/80/ЄС від 19 жовтня 1992 року про зближення податків на промислово виготовлені тютюнові вироби, крім сигарет, та 95/59/ЄС від 27 листопада 1995 року про податки, крім податку з обороту, які впливають на споживання промислово виготовлених тютюнових виробів.

Цією Директивою встановлюються загальні принципи узгодження структури і ставок акцизного збору, який накладається державами-членами на промислово виготовлені тютюнові вироби.

Для цілей Директиви під промислово виготовленими тютюновими виробами розуміються сигарети, сигари і сигарили (тонкі сигари) та тютюн для куріння, включаючи дрібно нарізаний тютюн для скручування сигарет й інший тютюн для куріння.

Директива набирає чинності з 1 січня 2011¹ року.

¹ Так в оригіналі.

ІІІ. ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЗА СКАРГАМИ ПРОТИ УКРАЇНИ

**Рішення Європейського суду з прав людини у справі
«НЕЧИПОРУК ТА ЙОНКАЛО² проти України» від 21 квітня
2011 р. (Остаточне рішення від 21 липня 2011 р., заява
№ 42310/04)**

Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF NECHIPORUK AND YONKALO v. UKRAINE of 21 April 2011 (FINAL 21 July 2011, Application no. 42310/04)

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, зокрема:

ст. 3 «Заборона катування»;

ст. 5 (1), (2), (3) та (5) «Право на свободу та особисту недоторканність»;

ст. 6 (1) та (3)(с) «Право на справедливий судовий розгляд».

Обставини справи

Заявниками у справі виступили Іван Ніколаєвіч Нечіпорук та Наталя Ніколаєвна Йонкало.

13 березня 2004 р. дві особи в масках, один із яких був озброєний, напали на гр-ку І. та її сина біля дверей їхньої квартири в м. Хмельницькому. Нападники вистрелили у гр-ку І. і зникли з місця злочину. Внаслідок отриманого поранення гр-ка І. померла.

20 травня 2004 р. працівники міліції затримали першого заявника, поведінка якого здалася їм підозрілою, і доставили його до Південно-Західного відділу міліції. Після обшуку його заарештували за підозрою у незаконному зберіганні наркотичних засобів. Родичам заявника, які дізналися про його затримання від очевидців, не повідомили про його місцезнаходження.

23 травня 2004 р. адміністративне провадження у справі було припинено. Того ж дня проти заявника було порушено кримінальну справу за підозрою у розбої та вбивстві з корисних мотивів.

Заявник стверджує, що в ніч із 20 на 21 травня 2004 р. працівники міліції Р. О. та М. Д. намагалися погрозами змусити

² Тут і далі всі імена, по батькові та прізвища заявників у справах транслітеровано відповідно до їх написання в оригіналах рішень англійською мовою.

його зізнатися, що він убив гр-ку І. Після відмови його побили, при цьому застосовуючи ручний електричний генератор, і погрожували те ж саме зробити з його дружиною, яку допитували у сусідній камері. Заявник написав зізнання і його помістили в ізолятор тимчасового затримання м. Хмельницький.

21 травня 2004 р. заявник поскаржився на дії працівників міліції слідчому Хмельницької міської прокуратури (далі – ХМП). 24 травня 2004 р. заявника оглянув лікар Хмельницького обласного бюро судово-медичної експертизи, який дійшов висновку, що ушкодження на тілі були незначними, і не знайшов слідів застосування електричного струму. 10 червня 2004 р. заявник пройшов ще одну судово-медичну експертизу за розпорядженням слідчого, яка дійшла аналогічних висновків.

18 червня 2004 р. ХМП ухвалила постанову про відмову у відкритті кримінальної справи проти працівників міліції через відсутність в їхніх діях складу злочину. Заявник намагався оскаржити цю постанову тричі.

5 травня 2005 р. Хмельницький міський суд за головування судді Р. виправдав заявника за всіма пунктами обвинувачення. Суд визначив, що немає жодних доказів вини підсудного, а його зізнання було отримано із застосуванням сили.

Син і чоловік покійної пані І., що мали статус потерпілих у даній справі, оскаржили рішення від 5 травня 2005 р.

23 червня 2005 р. заступник голови Верховного Суду доручив Хмельницькому обласному суду передати справу Апеляційному суду Тернопільської області (далі – Тернопільський суд) «з метою забезпечення найбільш повного й об'єктивного розгляду справи».

11 серпня 2005 р. Апеляційний суд Тернопільської області, до якого було передано справу, скасував виправдувальний вирок і повернув справу на новий судовий розгляд.

31 серпня 2007 р. Тернопільський суд визнав заявника винним в умисному вбивстві з корисливих мотивів, вчиненому за попередньою змовою групою осіб, розбої та незаконному зберіганні зброї і засудив його до п'ятнадцяти років позбавлення волі. 20 березня 2008 р. цей вирок було залишено без змін Верховним Судом України.

13 листопада 2004 р. заявники звернулися до Європейського суду з прав людини за захистом своїх прав.

Рішення суду

Суд одностайно визнав порушення положень ст. 3, ст. 5 (1), (2), (3), (4), (5) (щодо відсутності адекватної процедури судового розгляду питання законності тримання заявника під вартою під час судового провадження), ст. 6 (1) (щодо права не свідчити проти себе та щодо мотивування рішень національних судів, за якими його було засуджено) та ст.6 (3)(с) Конвенції, відхиливши решту скарг заявника, а також визнав неприйнятними скарги заявниці. Суд зобов'язав Україну виплатити заявнику протягом трьох місяців з дати набуття цим Рішенням статусу офіційного 35 тис. євро відшкодування моральної шкоди та 13 тис. 594 євро компенсації за судові витрати.

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «РЕДАКЦІЯ ГАЗЕТИ «ПРАВОЕ ДЕЛО» ТА ШТЕКЕЛЬ проти України» від 5 травня 2011 р. (Остаточне рішення від 5 серпня 2011 р., заява № 33014/05)

Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF EDITORIAL BOARD OF PRAVOE DELO AND SHTEKEL v. UKRAINE of 5 May 2011 (FINAL 5 August 2011, Application no. 33014/05)

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, зокрема:

ст. 10 «Свобода на вираження поглядів».

Обставини справи

Першим заявником у справі виступила редакція газети «Правое дело», офіційно зареєстрована в м. Одеса у травні 2000 р. Другим заявником є Леонід Ісаакович Штекель – головний редактор цієї газети.

19 вересня 2003 р. газета «Правое дело» опублікувала анонімний лист, нібито написаний працівником Служби безпеки України, який колега другого заявника, гр-ка І., завантажила із веб-сайту новин. Лист містив обвинувачення у тому, що вищі посадові особи управління Служби безпеки в Одеській області причетні до

корупційної та іншої злочинної діяльності, у тому числі пов'язані з діяльністю організованих злочинних груп.

У своїх коментарях видання зазначило, що ця інформація може не відповідати дійсності і зробило посилання на веб-ресурс походження матеріалу.

У жовтні 2003 р. Г. Т., який згадувався в листі як член злочинної групи, подав позов до Приморського районного суду м. Одеса проти заявників. У своєму позові він звинуватив видання у наклепі та стверджував, що інформація про нього не відповідає дійсності і завдала шкоди його честі.

7 травня 2004 р. суд ухвалив рішення на користь Г. Т. та зобов'язав видання опублікувати спростування інформації і виплатити Г. Т. компенсацію в сумі 15 тис. грн. Суд також зобов'язав другого заявника опублікувати офіційні вибачення у газеті.

Заявники оскаржили це рішення спершу в апеляційному, а потім і касаційному порядку. 14 вересня 2004 р. та 24 лютого 2005 р. Одеський обласний апеляційний суд і Верховний Суд відхилили апеляції заявників і залишили в силі рішення суду першої інстанції.

22 серпня 2005 р. заявники звернулися до Європейського суду з прав людини зі скаргою, що їхнє право на свободу вираження поглядів було порушено в результаті накладених на них судом санкцій.

Рішення суду

Суд одностайно визнав порушення положень ст. 10 Конвенції (у зв'язку із зобов'язанням, покладеним національним судом на другого заявника, опублікувати офіційне вибачення, та у зв'язку з покаранням заявників за оскаржувану публікацію). Суд зобов'язав Україну виплатити другому заявнику протягом трьох місяців з дати набуття цим Рішенням статусу офіційного 6 тис. євро відшкодування моральної шкоди.

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «ДОРОШЕНКО проти України» від 26 травня 2011 р. (Остаточне рішення від 26 серпня 2011 р., заява №1328/04)

Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF DOROSHENKO v. UKRAINE of 26 May 2011 (FINAL 26 August 2011, Application no. 1328/04)

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і протоколів до неї, зокрема:

ст. 6 (1) «Право на справедливий судовий розгляд»;

ст. 2 Протоколу 4 «Свобода пересування».

Обставини справи

Заявник у справі підприємець Олег Юрієвич Дорошенко, 1974 р. н., проживає у Луганській області.

У квітні 2001 – серпні 2002 рр. після декількох перевірок підприємницької діяльності заявника органи місцевої податкової служби вирішили накладати на нього штрафи у зв'язку з ухиленням від сплати податків.

7 травня 2001 р. місцева податкова міліція порушила кримінальну справу проти заявника. 25 червня 2001 р. судом було обрано запобіжний захід для заявника у формі підписки про невиїзд.

4 липня 2001 р. справу було передано на розгляд до Свердловського міського суду.

Суд декілька разів передавав справу на додаткове розслідування.

6 червня 2007 р. суд визнав заявника винним в ухиленні від сплати податків в особливо великих розмірах та засудив його до п'яти років позбавлення волі з конфіскацією майна.

23 жовтня 2007 р. Апеляційний суд Луганської області підтримав рішення суду нижчої інстанції, змінивши його у частині, що стосується конфіскації майна.

23 грудня 2008 р. Верховний Суд України скасував рішення апеляційного суду як необґрунтовані.

Крім того, у жовтні 2002 р. заявник звернувся до суду проти податкової служби з метою опротестувати один із звітів.

10 травня 2005 р. Господарський суд Луганської області відхилив скаргу заявника як необґрунтовану. 18 липня 2005 р. та 18 травня 2006 р. відповідно Луганський апеляційний господарський суд та Вищий адміністративний суд підтримали рішення суду нижчої інстанції. 12 вересня та 31 жовтня 2006 р. Верховний Суд України відхилив скарги заявника.

27 листопада 2003 р. заявник звернувся до Європейського Суду за захистом своїх прав.

Рішення суду

Суд п'ятьма голосами проти двох визнав порушення положень ст. 6 (1) Конвенції стосовно тривалості провадження у кримінальній справі і зобов'язав Україну сплатити заявникові 1 тис. 200 євро відшкодування моральної шкоди та 74 євро компенсації судових витрат.

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «ЖЕЛТЯКОВ проти України» від 9 червня 2011 р. (Остаточне рішення від 9 вересня 2011 р., заява №4994/04)

Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF ZHELTYAKOV v. UKRAINE of 9 June 2011 (FINAL 9 September 2011, Application no. 4994/04)

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і протоколів до неї, зокрема:

ст. 6 (1) «Право на справедливий судовий розгляд»;
ст. 1 Протоколу 1 «Захист власності».

Обставини справи

Заявник у справі Олег Олександрович Желтяков, 1955 р. н., проживає у м. Вінниця.

У березні 1988 р. органи місцевої влади вирішили передати державній асоціації «Подільськпромонтаж» (далі – Асоціація) частину земельної ділянки, на якій знаходився будинок батька заявника, для будівництва на ній багатоповерхівки. У липні 1991 р. суд відхилив скаргу Асоціації проти батька заявника, який відмовлявся виїхати з будинку в обмін на компенсацію.

У травні 1992 р. батько заявника помер і заявник та інші родичі (гр-ка Д., гр-ка М. та гр. З.) успадкували його будинок.

Заявник стверджував, що у листопаді 1992 р., незважаючи на постанову суду, Асоціація частково зруйнувала будинок, і він змушений був виїхати, оскільки не міг більше у ньому проживати.

У вересні 1994 р. заявник звернувся до суду за відшкодуванням завданої йому матеріальної шкоди.

5 квітня 2000 р. Ленінський районний суд м. Вінниця частково задовольнив вимоги заявника і присудив йому 167,847 грн відшкодування матеріальної шкоди та 5 тис. – моральної шкоди. За інформацією уряду, рішення було частково виконано.

28 вересня 2007 р. суд скасував рішення від 5 квітня 2000 р. та направив справу на новий розгляд. Провадження у справі досі триває у Печерському районному суді м. Києва.

У жовтні 1994 р. заявник звернувся з позовом до суду проти гр.-ки М. та гр. З. із метою розподілу успадкованої власності. 11 липня 1995 р. Ленінський суд схвалив мирову угоду, досягнуту сторонами.

13 грудня 2000 р. Верховний Суд України скасував рішення від 11 липня 1995 р. та направив справу на новий розгляд.

26 листопада 2001 р. Асоціація подала позов проти заявника, гр.-ки М. та гр. З., ставлячи під сумнів їхнє право на спадщину.

12 січня 2005 р. суд відмовився розглядати позови сторін з огляду на їхню неявку на судові засідання. 18 квітня 2005 р. Апеляційний суд Хмельницької області скасував рішення від 12 січня та направив справу на новий розгляд.

У невстановлений день заявник також подав позов проти гр.-ки Д. із метою розподілу успадкованої власності.

Суд об'єднав справи про розподіл успадкованого майна в одну, розгляд якої досі триває.

27 січня 2004 р. заявник звернувся до Європейського Суду за захистом своїх прав.

Рішення суду

Суд одностайно визнав порушення положень ст. 6 (1) Конвенції у зв'язку зі скасуванням рішення від 5 квітня 2000 р. та у зв'язку з надмірною тривалістю судового провадження, а також порушення

положень ст. 6 (1) та ст. 1 Протоколу 1 у зв'язку з тривалим частковим невиконанням рішення від 5 квітня 2000 р.

Суд зобов'язав Україну сплатити заявникові 30 тис. 640 євро відшкодування матеріальної шкоди та 6 тис. 200 євро – моральної шкоди.

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «ЛУЧАНІНОВА проти України» від 9 червня 2011 р. (Остаточне рішення від 9 вересня 2011 р., заява №16347/02)

Judgment of the European Court of Human Rights CASE OF LUCHANINOVA v. UKRAINE of 9 June 2011 (FINAL 9 September 2011, Application no. 16347/02)

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і протоколів до неї, зокрема:

ст. 6 (1), (3) (b), (c), (d) «Право на справедливий судовий розгляд»;

ст. 13 «Право на ефективний засіб правового захисту»;

ст. 2 Протоколу 7 «Право на оскарження у кримінальних справах».

Обставини справи

Заявниця у справі Ольга Миколаївна Лучанінова, 1947 р.н., проживає у м. Тростянець.

8 вересня 2000 р. охоронець приватного підприємства, на якому працювала заявниця, повідомив про те, що 7 вересня 2000 р. вона намагалася вкрасти тридцять п'ять етикеток, загальною вартістю 42 коп. Заявниця пояснила керівництву, що не збиралася використовувати їх, а хотіла лише викинути. Проте звіт охоронця було направлено у Тростянецький суд разом із вимогою визнати заявницю винною у вчиненні адміністративного правопорушення.

У невстановлений день заявниця попросила суд надати їй захисника.

У період з 10 вересня до 1 листопада 2000 р. заявниця не могла з'явитися до суду, оскільки перебувала на стаціонарному обстеженні та лікуванні в кількох медичних установах, про що вона повідомила суд.

З 3 до 22 листопада 2000 р. заявниця перебувала в шкірно-венерологічній лікарні м. Охтирка разом із онуком, який проходив там спеціалізоване лікування.

6 листопада 2000 р. суддя Тростянецького суду, який вів справу заявниці, прийшов у лікарню і повідомив її про те, що збирається провести слухання у палаті. Решту пацієнтів попросили звільнити приміщення. Незважаючи на те, що заявниця заперечувала проти проведення судового слухання у лікарні, а також вимагала відводу судді, слухання було проведено. При цьому були присутні адвокат заявниці та чотири свідки, співробітники компанії. Іншим особам не було дозволено входити у кімнату.

Суд визнав заявницю винною у дрібній крадіжці та наклав на неї штраф у розмірі 51 грн.

3 квітня 2001 р. заступник прокурора Сумської області подав протест до Сумського суду про порушення прав заявниці. 9 квітня 2001 р. протест було відхилено.

18 червня 2001 р. Голова Верховного Суду України переглянув справу і частково змінив рішення від 6 листопада 2000 р., визнавши заявницю винною і призначивши покарання у формі догани замість штрафу.

11 січня 2001 р. заявницю звільнили з посади пакувальниці у зв'язку з крадіжкою майна компанії.

19 вересня 2000 р. заявниця подала скаргу до Європейського Суду з прав людини.

Рішення суду

Суд одностайно визнав порушення положень ст. 6 (1) Конвенції у зв'язку із відсутністю відкритого слухання у справі заявниці, а також ст. 6 (1), 6 (3) (b) та (c) у зв'язку з тим, що заявниці не було надано можливості підготуватися до захисту й ефективно скористатися допомогою адвоката. Суд зобов'язав Україну сплатити заявниці 3 тис. євро відшкодування моральної шкоди.

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «МАТУШЕВСЬКИЙ та МАТУШЕВСЬКА проти України» від 23 червня 2011 р. (Остаточне рішення від 23 вересня 2011 р., заява №59461/08)

Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF MATUSHEVSKYY AND MATUSHEVSKA v. UKRAINE of 23 June 2011 (FINAL 23 September 2011, Application no. 59461/08)

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, зокрема:

ст. 2 «Право на життя»;

ст. 3 «Заборона катування»;

ст. 6 (1) «Право на справедливий судовий розгляд»;

ст. 13 «Право на ефективний засіб правового захисту».

Обставини справи

Заявниками у справі виступили Петро Миколайович Матушевський та Марія Петрівна Матушевська, 1952 та 1956 р. н. відповідно, мешканці м. Львів.

4 лютого 2008 р. сина заявників Ігоря Матушевського (далі – І. М.) заарештували за підозрою у вчиненні злочину, пов'язаного з наркотиками, та помістили до Львівського слідчого ізолятора № 19 (далі – СІЗО). За результатами медичного обстеження, проведеного того ж дня, здоров'я І. М. було у задовільному стані. 7 лютого 2008 р. нарколог засвідчив, що заявник був у стані нестабільної ремісії від наркотичної залежності.

24 квітня 2008 р. І. М. помістили у камеру № 153, де вже перебувало 9 осіб. Це було його шосте переведення до іншої камери у СІЗО.

22 травня 2008 р. сусіди І. М. по камері повідомили охорону про те, що він упав з верхньої полиці та втратив свідомість. Йому було надано першу медичну допомогу і викликано швидку. Внаслідок отриманих ушкоджень, зокрема черепно-мозкової травми, І. М. помер.

23 травня 2008 р. адміністрація СІЗО вислала заявникам телеграму про смерть їхнього сина, яку вони отримали наступного дня.

Відповідно до тверджень заявників вранці 23 травня 2008 р. їм анонімно зателефонували і повідомили про те, що І. М. вбили співробітники СІЗО. Заявники відразу ж звернулися до моргу, де їм підтвердили, що тіло І. М. знаходиться у них, але відмовилися його показати.

Перший заявник звернувся до Прокуратури Львівської області, повідомив про телефонний дзвінок і висунув вимогу про відкриття кримінальної справи у зв'язку з загибеллю І. М., але розслідування було закрито того ж дня за відсутності доказів.

24 травня 2008 р. заявникам віддали тіло сина, на якому були численні тілесні ушкодження. Того ж дня вони отримали анонімного листа, в якому йшлося про те, що І. М. бив його сусід по камері за наказом співробітників міліції, щоб отримати зізнання у вчиненні злочину, і саме внаслідок отриманих травм він помер.

26 травня 2008 р. перший заявник знову звернувся до Прокуратури Львівської області із заявою про відкриття кримінальної справи у зв'язку зі смертю І. М.

30 травня 2008 р., після проведених повторних допитів свідків та адміністрації СІЗО, що чергували у день загибелі І. М., та судово-медичної експертизи тіла, відділення міліції Галицького району м. Львів відмовило у відкритті кримінальної справи щодо умисного вбивства І. М. за відсутності складу злочину.

2 червня 2008 р. заступник прокурора Галицького району скасував зазначене вище рішення як таке, що було прийняте передчасно. 11 червня 2008 р. розслідування було поновлено.

У ході розслідування було проведено численну кількість судово-медичних експертиз тіла І. М., результати яких різнилися, зокрема 17, 18 червня, 8 серпня, 18 вересня, 27 жовтня, 11 листопада 2008 р. 3 липня 2008 р. було допитано лікаря швидкої допомоги, який засвідчував факт смерті І. М. 14 липня 2008 р. було допитано співкамерників. 9 квітня 2010 р. було проведено останню судово-медичну експертизу тіла, результати якої суду не відомі.

За скаргами заявників неодноразово виносилися постанови про відмову в порушенні кримінальної справи за фактом смерті їхнього сина, які в подальшому скасовувалися прокуратурою Львівської області або судом.

21 листопада 2008 р. заявники звернулися до Європейського Суду з прав людини за захистом своїх прав.

Рішення суду

Суд одностайно визнав порушення положень ст. 2 та 3 Конвенції (у зв'язку із загибеллю сина заявників під час перебування під вартою в органах внутрішніх справ внаслідок жорстокого поводження) і зобов'язав Україну сплатити заявникам 12 тис. євро відшкодування моральної шкоди та 700 євро компенсації судових витрат.

IV. РОЗВИТОК ДОКТРИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Дорожня карта посилення економіки ЄС

Roadmap for a Stronger EU Economy (ec.europa.eu, 13.04.11)

За останні два десятиліття посилення економічної інтеграції в ЄС було однією з основних рушійних сил зростання і створення робочих місць в об'єднанні.

Незважаючи на це, економіка ЄС досі не повною мірою використовує можливості, що відкрилися після усунення економічних бар'єрів. Тому Комісія визначила 12 першочергових заходів, вжиття яких зумовить краще функціонування єдиного ринку Союзу для споживачів, працівників і суб'єктів господарювання.

Ці заходи, швидше за все, вживатимуться для сприяння зростанню і зайнятості, забезпечення більш вільного руху осіб, товарів, послуг і капіталу всією територією ЄС.

Більш інтегрований ринок також допоможе державам – членам ЄС вирішити поточні соціальні й економічні проблеми та прискорити відновлення після світової фінансової кризи.

Отже, сьогодні пріоритетами для ЄС є:

- допомога малому і середньому бізнесу в отриманні легшого доступу до фінансування шляхом надання дозволу фондам венчурного капіталу на здійснення інвестування в будь-якій державі ЄС;
- перегляд законів із метою визнання професійної кваліфікації в усьому ЄС – усунення бар'єрів на шляху працевлаштування в іншій країні;
- створення єдиного європейського патенту на права інтелектуальної власності та винаходи – зниження витрат і бюрократизму для компаній;
- створення процедур вирішення спорів у позасудовому порядку у випадку, коли споживачі постають перед проблемою після купівлі товару або послуги в іншій країні ЄС, у тому числі через Інтернет;
- введення загальноєвропейських стандартів для сфери послуг;

- поліпшення енергетичної, транспортної і комунікаційної інфраструктури шляхом визначення стратегічних мереж для цільових інвестицій;
- передбачення у законодавстві взаємного визнання методів електронної ідентифікації й аутентифікації для збільшення використання Інтернету між окремими людьми, компаніями та органами державного управління;
- заохочення соціального підприємництва шляхом створення інвестиційних фондів для компаній, діяльність яких спрямовано на досягнення соціальних, моральних чи екологічних цілей;
- адаптація податків в енергетичній промисловості для досягнення цілей ЄС щодо запобігання зміні клімату та розвитку сталої енергетики;
- посилення правил щодо переведення працівників на роботу в іншу державу ЄС;
- спрощення правил бухгалтерського обліку для компаній (особливо малого бізнесу) та зменшення бюрократизму;
- полегшення участі невеликих фірм у тендерних процедурах в інших державах ЄС.

Планується, що заходи, засновані на цих пріоритетах, будуть вжиті протягом наступних 2-х років.

Розвиток права інтелектуальної власності ЄС

European patent – Encouraging Research and Innovation (ec.europa.eu, 15.04.11)
 Blueprint for Intellectual Property Rights (ec.europa.eu, 24.05.11)

Піратська і контрафактна продукція становлять загрозу для економіки ЄС. Вона полягає у збивання цін на правомірно виготовлені продукти, що значно ускладнює ведення бізнесу добросовісними виробниками. Споживачі також знаходяться в небезпеці, оскільки підроблені продукти часто не відповідають санітарно-гігієнічним нормам.

За даних умов скоординований підхід ЄС до захисту прав інтелектуальної власності та боротьби з піратською і контрафактною продукцією матиме більшу ефективність.

З метою вироблення такого підходу Комісія пропонує модернізувати право інтелектуальної власності ЄС, зокрема в частинах, що захищають літературні, музичні та художні твори (авторське право), відкриття і винаходи (патенти), а також девізи, фрази, символи та малюнки (торгові знаки).

Для 25 млн малих і середніх суб'єктів господарювання Європи права інтелектуальної власності є життєво важливими, оскільки вони здійснюють захист їх інвестицій в нові продукти і послуги, допомагають їм отримати доступ до фінансування і підвищують справедливу конкуренцію. Саме ці суб'єкти господарювання та винахідники виграють від створення простої системи патентування, яка на цей час є занадто складною і дорогою. Перехід від торгівлі піратською та контрафактною продукцією до законної торгівлі також сприятиме збільшенню податкових надходжень до бюджетів держав – членів ЄС.

Пропоновані Комісією зміни включають:

- створення унітарної системи патентного захисту для винахідників, яким доведеться зареєструвати лише один патент, що охоплюватиме більшість країн ЄС – зниження витрат і бюрократизму;
- більш ефективний захист брендів модернізованою системою товарних знаків, яка повинна бути простішою, швидшою, ефективнішою, дієвішою та послідовнішою;
- полегшення доступу до захищених авторським правом робіт, особливо в режимі онлайн, включаючи культурну спадщину Європи.

Цей підхід також передбачає ефективніше застосування стратегії в межах ЄС, на його кордонах та в співпраці з державами – не членами ЄС.

Першою стала ініціатива у сфері патентного захисту. Комісія запропонувала введення єдиного патенту, який захищатиме винаходи у державах – членах ЄС.

Велосипед із підсилювачем керма або доступ до мережі Інтернет через електричну розетку – ці винаходи були зроблені в ЄС. Захищені патентом, вони не можуть бути виготовлені,

застосовані або запропоновані до продажу без дозволу власника патенту.

Сьогоднішні процедури отримання патенту є занадто складними та дорогими. Після видачі патенту Європейським патентним відомством патент повинен бути підтверджений у всіх державах ЄС, в яких винахідник хоче мати захист. Крім адміністративних формальностей, ця процедура вимагає значних витрат на переклад.

25 держав ЄС (всі держави-члени за винятком Іспанії та Італії) прийняли рішення про необхідність вдосконалення цієї процедури і працюють над створенням стандартного патенту ЄС, який буде одночасно простим і доступним. Ініціатива зараз перебуває на стадії підготовки проекту правового акта ЄС.

Згідно з новою системою патент загалом коштуватиме € 680 – значно менше, ніж зараз. Шляхом створення більш сприятливого для інновацій середовища – необхідної умови сталого економічного зростання – ця система стане стимулом для інвесторів і дослідників та збільшуватиме рівень економічної інтеграції в Європі.

Зокрема, новий правовий акт, запропонований Комісією, матиме такі наслідки:

- після видачі стандартний патент автоматично діятиме в 25-и державах ЄС, завдяки чому вдасться уникнути бюрократизму та витрат на переклад;
- заявки на патент можуть бути зроблені будь-якою мовою. Хоча вони завжди повинні бути доступні на одній з робочих мов Європейського патентного відомства (англійська, французька та німецька), всі витрати власника патенту на переклад будуть відшкодовані;
- поки ця система не зможе запропонувати автоматичний переклад, до додаткових перекладів застосовуватимуться тимчасові правила.

Проект правового акта ЄС було представлено Раді ЄС та ЄП для обговорення. Комісія сподівається, що Іспанія та Італія також вирішать долучитися до даної схеми.

Зміни у міграційному регулюванні ЄС

Developing a Common Approach to Migration (ec.europa.eu, 06.05.11)

Managing Immigration Fairly and Effectively (ec.europa.eu, 26.05.11)

EU Agrees to Reform Internal Border Rules (euobserver, 24.06.11)

ЄС прагне до створення спільної системи надання притулку, посилення прикордонного контролю і нагляду за зоною вільного пересування всередині об'єднання та використання міграційної політики для заповнення вільних місць на ринку праці.

Вільне пересування є фундаментальним правом всіх громадян ЄС. Тим не менше, має бути створена ефективна система управління імміграційними потоками на зовнішніх кордонах об'єднання. Водночас існує необхідність у заохоченні законного в'їзду кваліфікованих працівників.

Нові пропозиції Комісії з питань міграції розрізняють правовий статус економічних мігрантів, які намагаються потрапити до ЄС нелегально, біженців, осіб, які шукають притулку, і тимчасово переміщених осіб, що бажають повернутися до країни свого походження. Ці пропозиції включають:

- прийняття загального європейського підходу до осіб, які шукають притулку, до 2012 року;
- посилення контролю на зовнішніх кордонах ЄС та нагляду за зоною вільного пересування всередині об'єднання для запобігання нелегальній міграції і злочинності;
- використання правомірної міграції для заповнення вільних робочих місць в умовах браку кваліфікованих кадрів;
- обмін інформацією між державами-членами про кращі способи інтеграції легальних іммігрантів;
- здійснення стратегічного підходу до відносин з державами – не членами ЄС для полегшення правомірної та попередження нелегальної міграції.

Однією з перших реалізованих ініціатив ЄС мають стати «мобільні партнерства». Вони повинні бути створені для допомоги Тунісу, Марокко і Єгипту в розвитку програм пошуку персоналу для ЄС. План включає в себе метод порівняння професійних та академічних досягнень.

Своєю чергою, держави ЄС очікують на вигоду від внутрішньої міграції кваліфікованих робітників через заповнення ними вільних робочих місць у державах-членах, які відчують нестачу робочої сили.

Крім того, ЄС здійснюватиме програми репатріації осіб, які бажають повернутися в країну свого походження.

Партнерства також включають перспективу полегшення процедури отримання візи студентами, дослідниками та бізнесменами. Згідно з угодою, держави походження іммігрантів зобов'язуються підвищити свою здатність протидії нелегальній міграції, покращити управління кордонами та посилити боротьбу з контрабандою і торгівлею людьми.

Відбулося й посилення нагляду за зоною вільного пересування всередині ЄС. 24 червня лідери ЄС домовилися про створення «захисного механізму», що дозволяє відновлення внутрішніх кордонів за виняткових обставин. «Не руйнуючи фундаментальний принцип вільного пересування осіб, ми відчули необхідність зміни Шенгенських правил», – заявив голова Європейської Ради Херман ван Ромпей на прес-конференції наприкінці самміту.

Механізм дозволить «як крайній захід, (...) виняткове відновлення контролю на внутрішньому кордоні за дійсно критичної ситуації, коли держава-член більше не в змозі виконувати свої зобов'язання за Шенгенськими правилами щодо попередження нелегальної імміграції громадян третіх держав із негативними наслідками для інших держав-членів», – зазначено в заключній заяві.

Іншим рішенням Європейська Рада відхилила пропозицію Комісії про тимчасове припинення дії так званого Дублінського регулювання в тій частині, яка зобов'язує державу-члена відправити особу, що шукає притулку, до держави її першого в'їзду до ЄС.

Замість цього європейські лідери наполягають на створенні «швидкого проходу», який буде забезпечуватися роботою так званих розумних кордонів. Працівники таких кордонів відстежуватимуть всі в'їзди і виїзди осіб, які не є громадянами ЄС, та дозволять зареєстрованим мандрівникам проходити заходи

контролю аеропорту просто шляхом електронного зчитування інформації з їхніх паспортів.

Рішення про можливість відновлення внутрішніх кордонів викликало критику як з боку правозахисних груп, так і комісара ЄС із внутрішніх справ С. Мальмстрьом.

Спільний реєстр лобістів ЄП та Комісії

Top EU Institutions to Use Joint Lobbyist Register (EUobserver.com, 12.05.11)

11 травня ЄП підтримав пропозицію створення спільного реєстру лобістів для ЄП та Комісії. Наслідком такого рішення має стати підняття завіси, яка ховала працюючих у європейській столиці лобістів.

До цих пір зазначені інституції мали окремі списки лобістів, які звертаються до депутатів та посадових осіб із метою врахування певних інтересів при створенні чи внесенні змін до правових актів ЄС. Ці списки були предметом гострої критики демократичних організацій через сумнівність внесеної до них інформації і добровільний характер розкриття інформації про здійснення лобіювання.

Зі створенням нового спільного реєстру лобістів, який отримав назву «Прозорий реєстр», будуть посилені правила моніторингу нечесної гри і призначені нові співробітники для його здійснення.

Однак реєстрація в реєстрі, як і раніше, залишається добровільною. Саме це викликає найбільше критики з боку громадських організацій, які слідкують за прозорістю дій влади. За даними цих організацій, більша частина з приблизно 20 тисяч лобістів, які здійснюють лобіювання в Брюсселі, ще має бути внесена до реєстру.

Але як депутати ЄП, так і представники громадських організацій називають кроком вперед те, що лобісти вперше отримали стимул до реєстрації – зареєстровані лобісти отримають посвідчення, яке надаватиме право безперешкодного доступу в будівлі ЄП.

ЄП схвалив процедуру, за якою депутати ЄП повинні зазначити всі проведені ними зустрічі з лобістами. У депутатів ЄП такі зустрічі отримали назву «додатковий слід законотворчості».

Також передбачено введення нових процедур подання скарг та накладення санкцій, які були відсутні в попередніх реєстрах лобістів.

Крім того, депутати ЄП закликали Раду ЄС, третю інституцію тріумвірату об'єднання, яка представляє інтереси держав-членів, приєднатися до спільного реєстру. Рада послідовно відмовилася від участі в ініціативах з прозорості, хоча й окреслила рух в цьому напрямку на майбутнє.

Нову модель спільного реєстру також спрямовано на заохочення до реєстрації таких груп, як аналітичні центри, які не вважають себе лобістами *stricto sensu*.

Новий механізм ЄС у боротьбі з корупцією

Corruption: Stepping up the Fight (ec.europa.eu, 06.06.11)

EU to Monitor Anti-Corruption Measures in Member States (EUobserver, 06.06.11)

Чотири з п'яти громадян ЄС стверджують, що корупція є основною проблемою в їхній державі, підкреслюючи необхідність більш рішучої політичної волі для боротьби з цим злочином та економічною, соціальною і політичною шкодою, що ним спричиняється.

Хабарі, «відкати» і незаконні платежі від приватних осіб, компаній та організованої злочинності зневажають демократичні процеси, перешкоджають справедливому функціонуванню економіки і ставлять у невігідне становище чесність.

За оцінками, корупція створює витрати, які сягають близько 120 млрд євро на рік, що складає близько 1% від валового внутрішнього продукту ЄС.

Всі держави ЄС мають закони про боротьбу з корупцією, але їх імплементація не завжди відбувається послідовно. З метою допомоги у зосередженні зусиль уряди європейських держав надали Комісії політичний мандат із розробки загального підходу до боротьби з корупцією.

Таким чином, пакет заходів Комісії має сприяти кращому озброєнню держав – членів ЄС у боротьбі з корупцією.

Перший крок включає в себе оцінювання – звіти про оцінку будуть публікуватися кожні два роки, починаючи з 2013 р. – здійснення моніторингу прогресу держав у сфері попередження та боротьби з корупцією. Оцінки будуть доповнювати вже опубліковані звіти міжнародних організацій.

Інші пропозиції передбачають:

- перегляд правил ЄС із метою спрощення процедури конфіскації отриманих злочинним шляхом доходів і забезпечення можливості видачі рішень про конфіскацію національними судами, які матимуть силу в межах всього об'єднання;
- внесення змін до правил про державні закупівлі, стандартів бухгалтерського обліку та обов'язкового аудиту для компаній ЄС;
- полегшення проведення кримінальних розслідувань фінансових злочинів і надання допомоги урядам в отриманні більш точних статистичних даних про злочинність;
- активізацію співпраці органів внутрішніх справ і судових органів та навчання співробітників правоохоронних органів;
- розробку більш ефективної стратегії боротьби з нецільовим використанням коштів ЄС;
- посилення антикорупційних вимог до держав, що бажають стати членами ЄС;
- встановлення більшої кількості антикорупційних вимог для надання допомоги та грантів іншим державам;
- більш тісну співпрацю з агентствами ЄС, такими, як Європол та Європейське бюро боротьби з шахрайством (OLAF).

У новій доповіді зазначається, що декілька держав досі не здійснили імплементацію правил ЄС, які визнають активний і пасивний підкуп приватними компаніями злочином. Комісія закликає їх до цього. Комісія також спонукає держави – члени ЄС, які ще не зробили цього, ратифікувати й імплементувати антикорупційні угоди Ради Європи, ООН та Організації з економічного співробітництва і розвитку.

Якою мірою необов'язкові звіти, які публікуватимуться двічі на рік, допоможуть урядам очиститися від корупції, ще належить з'ясувати, але комісар ЄС із внутрішніх справ Сесілія Мальмстрьом впевнена, що перспектива бути «названими та присоромленими» стимулюватиме уряди до цього.

Крім того, на всій території ЄС буде створено так звану мережу антикорупційних кореспондентів, які надаватимуть Комісії інформацію в режимі реального часу про найважливіші пов'язані з корупцією справи, судову практику, прояви корупції і підозрілі контракти, що стосуються ЄС і національних фондів. Основним джерелом такої інформації мають бути повідомлення ЗМІ в цій країні.

Існуючі механізми, такі як Група держав Ради Європи проти корупції (ГРЕКО), здійснюють моніторинг лише законодавства. Їхні звіти базуються на відповідях уряду на питання анкет.

Як і будь-який проект законодавчого акта чи звіт про моніторинг, звіт про корупцію ЄС має бути прийнято одностайно колегією комісарів. Теоретично, комісари не повинні представляти національні інтереси, але на практиці держави все ще мають вагомий вплив на остаточні рішення за допомогою «своїх» комісарів.

Transparency International (TI), яка є основною неурядовою організацією, що займається боротьбою з корупцією в державному і приватному секторах, також підкреслює, що цей механізм сам по собі не вирішить проблему. Поки різні показники і критерії оцінки лише мають бути визначені, TI закликає Комісію зробити їх чіткими і достатньо гнучким з метою відображення «конкретних сфер, які особливо схильні до корупції для кожної країни» та «публічно заохотити дотримання своїх зобов'язань шляхом зазначення корупційних ризиків, тенденцій і можливих слабких сторін у законодавстві та практиці його застосування».

Нідерланди першими з держав – членів ЄС законодавчо закріпили мережевий нейтралітет

Netherlands first EU country to enshrine net neutrality into law (EUobserver, 23.06.11)

22 червня 2011 р. Нідерланди стали першою державою – членом ЄС, яка законодавчо закріпила концепцію мережевого

нейтралітету, тобто концепцію відсутності будь-якої ієрархії інформації або послуг у мережі Інтернет.

Закон, який було прийнято більшістю голосів у нижній палаті, забороняє голландським операторам мобільного зв'язку блокувати або стягувати додаткову плату за використання послуг Інтернет-зв'язку.

«Блокування послуг або стягнення платні за їх використання є гальмом для інновацій. Такі дії не сприяють розвитку економіки. Цей закон гарантує повністю безкоштовний Інтернет, на який можуть покластися як громадяни, так і постачальники Інтернет-послуг», – зазначив заступник прем'єр-міністра Максим Верхаген (Maxime Verhagen).

Мережевий нейтралітет є одним із найбільш обговорюваних питань глобального регулювання. Інтернет-провайдери стверджують, що вони повинні мати можливість встановлювати плату за деякі послуги, такі, як відео-обмін на веб-сайті YouTube, який, за їхніми словами, перевантажує мережі.

Тим часом «цифрові» активісти стверджують, що дані в інформаційній магістралі потребують ставлення без дискримінації незалежно від їх природи та походження, в іншому випадку виникне ієрархія, в якій частина інформації буде доступна тільки тим, хто може платити.

Представники телекомунікаційної галузі одразу ж попередили, що закон може застерегти операторів від здійснення інвестицій у високошвидкісну мережеву інфраструктуру через побоювання не окупити свої вкладення.

Голландський закон є першим подібним в ЄС і другим у всьому світі. Чилі також передбачило мережевий нейтралітет у своєму законі про телекомунікації, який набув чинності у травні.

На сьогодні ЄС дав зрозуміти, що не буде створювати законодавство, яке закріплюватиме мережевий нейтралітет. У квітні комісар ЄС із питань розвитку цифрових технологій Нелі Крус (Neelie Kroes) заявила, що це питання буде залишено для саморегулювання ринком.

В її доповіді з цього питання зазначено, що управління трафіком у мережі Інтернет «є необхідним для забезпечення

безперебійності потоку Інтернет-трафіку, особливо в періоди перевантаженості мереж, і таким чином повинно бути гарантовано високу якість обслуговування користувачів».

Тим не менше, вона не буде вагатися щодо введення «більш жорстких заходів», якщо Брюссель вважатиме, що Інтернет-провайдери зайшли надто далеко у своїх заходах з «управління трафіком».

Науково-практичне видання

РЕФЕРАТИВНИЙ ОГЛЯД ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Випуск 22

*За загальною редакцією В. О. Зайчука,
Керівника Апарату Верховної Ради України,
академіка НАПН України*

Випуск підготували:

Копиленко О. Л. (керівник), Зайчук О. В., Ворошилова І. В.,
Горькавий С. С., Єделєв Р.С., Київець О. В.,
Коптева О. О., Кулько А. В.,
Санченко А. Є.

Відповідальний за випуск

Білоусов Л. В.

Редактор

Мищак І. М.

Підписано до друку 03.10.2011.
Формат 60x90/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 3,25. Обл.-вид. арк. 2,38.

Оригінал-макет підготовлено в
Інституті законодавства Верховної Ради України
04053, м. Київ, пров. Несторівський, 4.